

تأکید فیلسوفان اسلامی به ثبات ارزشهای اخلاقی/ آیا علامه طباطبایی به ثابت بودن اصول اخلاق معتقد بود

دکتر قاسم پورحسن استاد فلسفه دانشگاه علامه طباطبایی با بیان اینکه اخلاق فرازمان و فرامکان است، گفت: متفکران اسلامی عموماً اصول و ارزشهای اخلاقی را ثابت می دانند و تأکید آنها عمدتاً نگاه دینی به اخلاق است.

دکتر قاسم پورحسن استاد فلسفه دانشگاه علامه طباطبایی با بیان اینکه اخلاق فرازمان و فرامکان است، گفت: متفکران اسلامی عموماً اصول و ارزشهای اخلاقی را ثابت می دانند و تأکید آنها عمدتاً نگاه دینی به اخلاق است.

دکتر قاسم پورحسن استاد فلسفه دانشگاه علامه طباطبایی در گفتگو با خبرنگار مهر درخصوص این موضوع که آیا فیلسوفان اخلاق همه معتقد به ثابت بودن اصول و ارزشهای اخلاقی در گذر زمان هستند، تصریح کرد: به طور کلی در مورد اخلاق متفکران دو نوع مواجهه داشته اند. مواجهه نخست این بود که اخلاق را به مثابه ارزش نگاه کردند.

وی افزود: عده ای تصور کردند که ارزش بودن اخلاق به معنای این است که دارای اصول و مبادی و موازین ثابتی است. اگر ما اخلاق را به مثابه ارزش تلقی کنیم پرسش اول این است که دارای اصول و مبادی است و ثانیاً آیا این اصول و مبادی اصول ثابتی هستند یا حسب زمان و در جوامع مختلف متغیرند. بنابراین دو دیدگاه اساسی وجود دارد: دیدگاه اول این است که اخلاق هم فرازمان است و هم فرامکان.

مؤلف کتاب حکمت شیعی تصریح کرد: برخی تأکید دارند که موازین اخلاق و اصول اخلاق تابع ادیان هم نیستند. یعنی پیش از دین، انسان و عقل انسانی است که وجهی از اخلاق را خوب، حُسن و نیکو می دانند و وجه دیگر را زشت می پندارند. بنابراین ما با دیدگاه های کاملاً متنوع و مختلفی مواجه هستیم.

وی افزود: متفکران اسلامی عموماً اصول و ارزشهای اخلاقی را ثابت می دانند. تأکید آنها عمدتاً نگاه دینی به اخلاق است. علامه طباطبائی در بحث اعتباریات معتقد است که مباحث مربوط به حُسن و قبح بر اساس جوامع مختلف و زمانهای مختلف تنوع می پذیرد. پس این مسأله دشواری است در نهایت جمع بندی کنیم که آیا اصول اخلاق و ارزشهای اخلاقی بر اساس تفکر متفکران ثابت است یا خیر؟!

این استاد دانشگاه علامه طباطبایی تأکید کرد: اما حقیقت این است که بسیاری از متفکران این اصول را ثابت می دانند، اما در عین حال این مسأله قابل مناقشه است.

پورحسن در خصوص اینکه اخلاق یعنی روش و منش چه نیک چه بد، برخی از این روشها مثل لباس پوشیدن دچار تغییر شده اند مثلاً آنجا که سعدی می گوید "نه همین لباس زیباست نشان آدمیت"، ولی در جامعه کنونی آراستگی نشان فاخر بودن است. آیا این به معنی تغییر در ارزشهای اخلاقی است؟ تصریح کرد: این نکته ارزش اخلاقی نیست بلکه هنجار است. باید بین ارزش اخلاقی و هنجار تفاوت قائل شد، هنجار دارای اصول نیست.

وی افزود: هنجار نسبت به زمان، اجتماع و نسبت به فرهنگ، تنها اعتبار و قرارداد و کاملاً متغیر است. ممکن است چیزی هنجاری باشد اما در زمان دیگر و در جامعه ای دیگر کاملاً غیرهنجاری باشد و یا ضد آن هنجار باشد.

استاد دانشگاه علامه طباطبایی یادآور شد: میان ارزش و هنجار تفاوت بسیار زیادی است. هنجار را جامعه شکل می دهد برای اینکه زندگی بهتری داشته باشد، لذا این هنجارها می تواند تغییر کند. همه آنچه که درباره پوشش، حتی رفتارها و مناسبات اعم از مناسبات فردی و جمعی مورد بحث قرار می دهیم بر می گردد به هنجار.

وی افزود: هنجارها تابع جامعه هستند نه اینکه هنجارها لزوماً بیرون از ارزش قرار دارند اما جامعه شکل می دهد. از این رو زمان مند و تاریخ مند و بر اساس اعتبار جوامع و انسانها هستند.

وی در ادامه یادآور شد: اگر ما نگاه نخست را یعنی اخلاق بطور کلی به مثابه ارزش است و دارای اصولی است و اصول آن ثابت است بپذیریم حتی اگر متفکری، فیلسوفی آنرا نقد کند، تنها در چارچوب نقد این موضوع است، به معنای این نیست که متفکران، اصول اخلاقی، از ثابت بودن اصول اخلاقی کناره گرفتند یا آنکه آن را نپذیرفتند.

این استاد دانشگاه در پایان سخنانش تصریح کرد: لذا ارزشهای اخلاقی بیرون جامعه هستند یعنی به اعتبار زمان و جامعه نیستند. بنابراین ارزشها انسانی هستند و تابع انسانیت و تابع نگاه انسانی هستند. از این رو باید میان ارزش و هنجار تفکیک قائل شد.